

**Vrijzinnige Gemeente Zierikzee 13 juli 2025. - 'Grote Woorden' – thema: Genade  
gelezen: 1 Korinthe 2,13-14 (drempeltekst) en Johannes 1,1-18 2,13-14  
Toespraak Franck Ploum**

1.

Onze traditie staat bol van 'Grote woorden' en we gebruiken ze alsof ze dagelijkse kost en de grootste vanzelfsprekendheid zijn. Solidariteit. Gerechtigheid. God. Heilig. En ook een woord als *genade* is zo'n heel groot woord. In de liturgie van onze gemeente is het een woord dat vooral gezongen wordt, het staat nogal eens in liederen uit het liedboek. Ook klinkt het in teksten uit de bijbel. Uit de andere teksten is het een beetje verdwenen, of zijn we er in elk geval zuiniger mee. Misschien komt dat wel omdat het in de gewone taal van alle dag niet vaak meer voorkomt. Het ligt niet meer vooraan op onze tong. Juist dan, wanneer het verdwijnt uit je gewone taal en een woord tot bijzondere taal gaat behoren, moet je opletten en nadenken over de vraag: wat zeg ik eigenlijk?

'Genade' kinderen horen we het nog wel roepen in hun spel. Er wordt gestoeid en degene in verloren positie roept 'genade'. Ze weten misschien niet precies wat het woord betekent, maar wel precies wat bedoeld wordt. Ik heb het niet meer in eigen hand, de ander beslist over mijn lot, schenk me genade. Zoiets. En ook: ik heb verloren, jij gewonnen, maar maak geen gebruik van je overwinning, oftewel maak me niet dood, laat me leven.

'Je niet vergelden' en 'onverdiend iets kwijtschelden of niet vereffenen' zegt Van Dale, groot woordenboek der Nederlandse taal. Dat is genade, genade schenk je dus als een gunst, je gunt het een ander om genade te ontvangen, ook al is dat misschien niet verdiend of in de lijn van het gebruikelijke.

2.

Nu staat dat Grote Boek, waaruit we steeds maar lezen natuurlijk vol van ongebruikelijkheden en gebeurtenissen of wendingen die niet in de pas lopen met wat we gewend zijn in het dagelijks leven. Het is dan ook een boek over mensen en hun genadige god. Een god die steeds weer goedgunstig gestemd is ten overstaan van het volk en – hoe onverdiend ook – steeds weer genade schenkt. Het volk luistert niet, mensen komen de afspraken niet na, generaties lang wordt god vergeten en dan wordt god boos en uiteindelijk is er genade: “O Heer God, erbarmend, genadig, lankmoedig, rijk aan liefde en trouw” (Exodus 34,6) belijdt het volk dan in grote dankbaarheid.

Kennelijk is de gedachte dat er een genadige god zou kunnen bestaan iets nieuws en ongedachts. Als er zoveel nadruk op ligt in de verhalen, dan moet het wel een gedachte zijn die staat tegenover andere ideeën over wie of wat een god is. Farao was god, de Romeinse keizer waande zich god, en dan was er nog een hemel vol goden die als marionetten de mens naar hun pijpen lieten dansen en mensen wegvaagden als waren zij niets: de god van de donder, de oorlog, de vruchtbaarheid, de droogte, de regen, de offers eisende goeden, de bloed eisende goden, de god van machtigen, de god van..... voor alles was er een god, maar er was er geen een die voor en met mensen was, elke god zijn eigen belang, geen enkele had het belang van mensen voor ogen. Goden boezemden angst in met hun nukken en verwoestende kracht, logisch in een tijd dat weinig tot niets te verklaren en dus te voorkomen of overwinnen was.

En dan is er ineens die God van het bijbels verhaal: barmhartig en genadig. Alsof er een besef is doorgedrongen: als er een god bestaat dat is het een god die met en voor ons is, die ons helpt, die bij ons blijft als het moeilijk wordt, die ons stuurt en vormt, ons ‘draagt op adelaarsvleugels’ (Deuteronomium), en ons uit de modder omhoog trekt. Die dus als het ware geeft, ook als je niet verdiend, die weliswaar bovenliggende partij is, aan de winnende hand, maar toch niet de doodssteek uitdeelt.